

Gozdne jagode

Gozdne jagode oz. jagodnjake ponekod imenujejo tudi hrustavke, rudeče smokvice, trstek ali troska. Iz atlasa male flore Slovenije lahko razberemo, da jagodnjaki rastejo v večjem delu Slovenije. V naravi najdemo tri tipe jagodnjakov (*Fragaria* L.), ki se med seboj precej razlikujejo. Spadajo v družino rožnic. Za vse je značilno, da so trajnice in ostanejo zeleni tudi pozimi. Spomladi rastlina požene nove mlade liste, ki so sestavljeni iz treh ovalnih ploskev in so nazobčani. Večina zelenega dela rastline je poraščena z dlačicami. Praviloma v maju in juniju opazimo prve pravilno sestavljene bele cvetove, zložene iz petih venčnih listov. Razmnožujejo se predvsem vegetativno, s pritlikami ter z delitvijo grma. Ob stiku s tlemi se pritlika ukorenini in nedaleč stran od matične rastline zraste nova, mlada rastlina. Razmnoževanje s semeni poteka redkeje.

V svetu in tudi v Sloveniji najpogosteje uspeva navadni jagodnjak (*Fragaria vesca* L.). Pri nas ga najdemo na celotnem območju od nižine do subalpskega pasu. Ustreza mu rastišče gozdnih robov, posek in rahlo kamnita travnata pobočja. Poleg tega, v večjem delu države najdemo tudi muškadni jagodnjak (*Fragaria moscata* Duch.). Zanimivo je, da se sicer tako zelo podobni rastlini kot sta navadni in muškadni jagodnjak, zaradi različnega števila kromosomov med seboj ne moreta križati. Svetli listnati gozdovi in grmovnata pobočja so področja, kjer najlepše uspevata. Omeniti je potrebno tudi to, da je *F. moscata* dvodomna rastlina. To pomeni, da imajo ene rastline ženske cvetove, druge pa moške. Če ste kdaj iz gozda prinesli sadike gozdnih jagod, ki so nato doma bujno cvetele, plodov pa niso imele, ste najverjetneje prinesli samo moške rastline. Najredkeje najdemo zeleni jagodnjak (*Fragaria viridis* Duch.). Le ta se je naselil na kamnita grmovnata in travnata pobočja ter gozdne poseke. Razlog je najverjetneje v tem, da mu ustrezajo tla, ki so bolj bazična. Ima značilno večje cvetove kot navadni jagodnjak. Z izredno aromatičnimi, a drobnimi plodovi, nas razveseli spomladi in pozno poleti. Prepoznamo ga po tem, da so rastline višje kot njihove sorodnice, saj zrastejo do 40 cm visoko. Plodovi pa so zelenkasto beli, rdeči le na strani, ki je obrnjena proti soncu.

Plodovi gozdnih jagod so drobni, navadno rdeče obarvani in izredno aromatični. Brez strahu lahko trdim, da so gozdne jagode najbolj priljubljen sadež naših gozdov. Morda ste nekateri že srečali belo obarvane jagode in ste mislili, da še niso dozorele. A morda temu ni bilo tako, morda ste imeli srečo in našli redko zeleno jagodo. Prihodnjic le poskusite. Če je plod mehak in rahlo rdeče obarvan, je sreča na vaši strani. Najbolj zdravi so sveži plodovi, ki jih iz grmička odnesemo naravnost v usta. Predlagam vam, da jagod ne perete, saj s tem izgubijo svojo aromo.

Selekcije gozdne jagode *F. vesca* se pridelujejo tudi v nasadih, za namen prodaje. Nekatere od njih razvijejo pritlike, spet druge lahko razmnožujemo le s semeni in delitvijo. V kolikor razmnoževanje poteka le s semeni, je seveda pridobivanje sadilnega materiala precej zamudno. Drobni plodovi gozdne jagode naberemo le 1,5 - 2 kg na uro. Ker obiramo plodove brez časnih listov so le ti še toliko bolj občutljivi in se težje ohranijo. Tega, da zaradi majhnega pridelka in čudovite arome dosegajo izredno visoko ceno, verjetno ni potrebno posebej poudarjati. V Italiji je z gozdno jagodo zasajenih približno 100 ha površin. Sorta, ki se prideluje najpogosteje, je večkrat rodna sorta alexandria. Priporočamo, da se posadi 8 - 9 rastlin na kvadratni meter. Lahko jo posadite v skalnjake, na rob vrta ali v posode. Razmnožujemo jo z deljenjem rastline, saj ne oblikuje pritlik, s katerimi bi jo lahko razmnoževali. Plodovi so večji od tistih, ki jih srečamo v naravi, a še vedno drobni, podolgovati in nič manj okusni ter aromatični. Z izrazito aromo gozdne jagode nas navdušita tudi sorti mignonette in regina. Zelo zanimive so tudi sorte, katerih jagode so belo rumene barve. Na primer sorta yellow wonder je ena izmed najboljših belih jagod. Zanimivo je, da ptiči belo mesnatih jagod ne pojedjo, saj mislijo, da še niso dozorele. Okrasno zanimiva je tudi sorta variegata, katere že ime pove, da ima zelene liste okrašene z belimi lisami. Ti se navadno razvijejo na listnem robu.

Fantje, ki bi radi na dekline naredili dober vtis, se spomladi namesto v cvetličarno odpravite po šopek v gozd. Majhen šopek gozdnih jagod z nekaj cvetovi, čudovitimi zelenimi listi in okusnimi jagodami bo naredil vtis na še tako zahtevno dekline.

Dr. Nika Cvelbar Weber
Kmetijski inštitut Slovenije

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Plodovi navadnega jagodnjaka. (vir: svetovni splet)

Muškatni jagodnjak (*F. moscata*) je dvodomna rastlina. To pomeni, da imajo ene rastline ženske cvetove, druge pa moške. Slednji so opazno večji. (foto: N.Cvelbar Weber)